

یادداشت

داستان‌های جامعه‌شناسانه، جمع و جور و زیبا

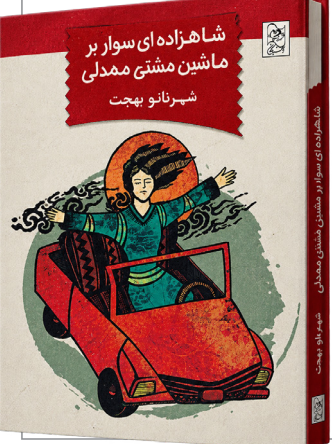
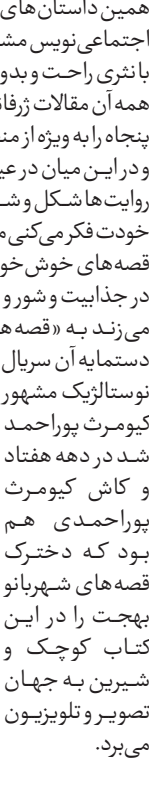
نسیم خلیلی

نویسنده و پژوهشگر

«شاهزاده‌ای سوار بر ماشین مشتی ممدلی»، هرچند که کتابی ست تقریباً قدیمی که در سال ۱۳۹۲ از سوی نشر آفرینگان منتشر شده است، اما از چند منظر کتاب خوب و همیشه بر فراز استاده‌ای ست؛ بیش و پیش از هر چیز باید گفت که این کتاب پیر است از داستان‌هایی خوش خوان و تینده، شیرین و قصه‌گو، سرشار از جزئیات و داده‌های تاریخی؛ این و چه تاریخ‌مندی صمیمانه و ساده و دل‌انگیزی که در داستان‌های این مجموعه موج می‌زند، همراه با اشاراتی به مدرنیزاسیون دهه‌ی پنجاه خورشیدی و بافت زندگی سنتی و در حال گذار در چنین تحولات کلانی، مستند به جزئیاتی چنان زنده که گاه وجهی سندگونه به کتاب بخشیده‌اند، چیزی ست که به این اثر هویتی اصیل و منحصر به فرد داده در حالی‌که این همه همراه شده است با شخصیت پردازی‌های تأثیرگذار و فضاسازی‌ها و

بومی‌نویسی‌های شیرین و گرمی که افزون بر ارضای آن حس نوستالژی‌پسندی مخاطب، جغرافیای فرهنگی و اقلیم را هم در برابر دیدگانش بازنمایی می‌کند و بدین وسیله روایت‌هایی عمیق می‌سازد از زندگی در شهری کوچک –آباد- در دهه‌ی پنجاه خورشیدی از دریچه‌ی نگاه دختر نوجوانی که با شور و جسارتی شگفت و شیرین به جهان می‌نگرد و در پی مکاشفه و آموختن تجربه‌های تازه و آمیختن با دنیایی ست که در حال پوست انداختن است، نوسدن و گذار از حیات سنتی به حیاتی شبه مدرن است. اما نکته‌ی بدیع و ظریف نهفته در این تعامل داستانی شاید بیش از هر چیز آنجاست که نویسنده در پی تکاپوی روح نوجوی دخترک روایتش، برای درآمیختن با جهانی که در دنیای آن تجدید و نوگرایی گاه افرای و نمایشی بر تن پوشانده است، باز هم آن شور بازرگشت به خویشتن خوش را- که در معرفت‌شناسی ادبیات و فلسفه‌ی شرق همیشه متبلور بوده است- زنده نگه می‌دارد، رهیافتی که آن را در همان داستان اول مجموعه – «پالتوی پوست پلنگی دختر پادشاه»- می‌توان باز یافت و حتی که قهرمان روایت در تب و تاب عوض کردن و به روز کردن اسمش –شهربانو- و انتخاب نام شیل- که متعلق است به دختر تهرانی تازه به مدرسه با گذاشته‌ای شاید در جایگاه نمادین سمبلی از مدرنیزاسیون از مرکز به حاشیه آمده – بعد از پیچ و تاب‌های فراوان خودش را می‌رساند به اداره‌ی تعلیم و تربیت و در برابر وسوسه‌ی عوض کردن اسمش این جمله را از زبان کارمند اداره می‌شنود: «اسم دختر پادشاه رو گذاشتن روش ناراضی هم هست»، بعدتر نویسنده با رمزگشایی تاریخمند بیشتری که به شجره‌نامه‌ی خانواده و علقه‌های عاطفی میان آدم‌ها باز می‌گردد و فضایی صمیمانه به روایت داده، این بازرگشت به خویشتن خوش را در قصه‌اش سنگین تر و ملموس تر هم می‌کند: «چقدر نذر و نیاز کردم که تو دختر بشی، دنیا که نیومده بودی هر دختری که نوتی فامیل به دنیای اومده یا کادی گنده می‌گرفتم دستم می‌ریختم دیدنش و می‌تفتم شهربانو مال دختر منه، به من می‌رسه...» اما وجه جذاب دیگر نهفته در تار و پود این کتاب گفت‌مان فرهنگی روایت متبلور شده است، چنان چه در پشت جلد کتاب هم از اشاره‌ای به نقطه‌نظرات منتقدان اثر، به چنین ویژگی تأمل برانگیزی پرداخته شده است، از قول بنفشه محمودی در کتاب هفته: «اشارات داستان‌های این مجموعه به فیلم‌ها، داستان‌ها و برنامه‌های تلویزیونی را می‌توان به نوعی اسناد مردم‌شناسانه‌ی زندگی در دهه‌ی پنجاه دانست»، هم چنان‌که مخاطب دوست دارد پرورد

دنبال این‌که ببیند چه بوده مضمون آن فیلم «چرخ بازرگر» که دخترک قهرمان قصه بلیتش را خریده بود تا در بستری از محدودیت‌های فرهنگی – که سینما رفتن د دختر را هم حتی منع می‌کرده است – سنت شکنی کند و به تماشایش بنشیند تا نشان بدهد که جهان داده‌ی زندگی در شهر سنتی کوچکی همچون آباد هم تحت تأثیر تجدد دامان گستر دهه پنجاه در حال تغییر است و اواج این کنجکاوی‌ها در آن داستان آخر – «شاهزاده‌ای سوار بر ماشین مشتی ممدلی»- به اوج خودش می‌رسد، روایت ساده و عمیق از ورود تلویزیون به عین‌انداز مردمی و محبوب و محسوب از مدرنیزاسیون به زندگی قهرمان روایت که همراه شده با بازنمایی جزئیاتی از سریال‌های روز و از جمله معروف‌ترین شان، «مراد برقی» و اتوبلیش یا قوت، که آخرش معلوم می‌شود آن همه توصیفات که از آن ساخته بوده‌اند، بوج و عبث بوده است و همین‌که روزنامه‌ی غلوشده‌ای که از تقصیرات زندگی در بطن جامعه سرگشته دهه پنجاه ساخته می‌شد و آوازه‌اش به گوش مردمان مانده اندر خم کوه‌های حیات سنتی شهرهای دور از مرکز می‌رسید و به این ترتیب است که همین داستان‌های ساده و خوش‌خوان و به تعبیر نویسنده اجتماعی نویسنده مشهور، «آمین ققیری»، جمع و جور و زیبا، بانثری راحت و بدون هیچ پیچیدگی» می‌ایستند در کنار همه آن مقالات زرقار و رهیافت‌هایی که جامعه ایران دهه پنجاه را به ویژه از منظر ورود مظاهر تجدد و اکاوی کرده‌اند و در این میان در عین حال در ذهن مخاطب مشتاق این روایت‌ها شکل و شکوهی بصری هم دارند چنان چه گاه با خودت فکر می‌کنی ماجراجویی‌های شیرین دخترک آباده‌ای قصه‌های خوش‌خوان و دل‌انگیز شهربانو بهجت، راستی که در جذابیت و شور و زندگی بخشی تاریخ‌مند خودشان، پهلوی می‌زند به «قصه‌های «مجید» هوشنگ مرادی کرمانی که

◀ **زند عالم‌سوز را با مصلحت بینی چه کار**
کار ملک است آنکه تدبیر و تأمل بایدش

◀ **حافظ و نقد ریا**
نقد ریا یکی از محورهای اصلی دیوان حافظ است. او میان «حقیقت» و «ظاهر» تمایز قایل است و به کسانی که از دین، اخلاق یا قدرت برای فریب دیگران استفاده می‌کنند، انتقاد می‌کند.

واعظان کاین جلوه در محراب و منبر می‌کنند
چون به خلوت می‌روند آن کار دیگر می‌کنند
حافظ در اینجا میان رفتار اجتماعی و حقیقت درونی انسان فرق می‌گذارد. از نظر او، ارزش انسان به ظاهر و ادعا نیست، بلکه به صداقت و حقیقت درونی او وابسته است. این نگرش می‌تواند یکی از جنبه‌های مهم هویت فرهنگی بازتاب یافته در شعر حافظ تلقی شود؛ هویتی که در آن خرد، تجربه، صداقت در برابر ظاهرسازی قرار می‌گیرد.

◀ **حافظ و عشق**
عشق در شعر حافظ مفهومی چندلایه است. گاهی عشق انسانی و زمینی است و گاهی معنایی عرفانی و الهی پیدا می‌کند. این ویژگی باعث شده است که شعر حافظ برای گروه‌های مختلف خوانندگان قابل تفسیر باشد. عشق در جهان حافظ نیرویی است که انسان را از خودمحوری دور می‌کند و او را به سوی شناختی عمیق‌تر از زندگی سوق دهد. در مقابل، زهد خشک و ظاهری مورد انتقاد قرار می‌گیرد. از این منظر، حافظ میان عشق و زندگی پیوند برقرار می‌کند. شادی، موسیقی، طبیعت، زیبایی و عشق در شعر او در کنار اندیشه‌های عرفانی و اخلاقی قرار می‌گیرند و تصویری پیچیده از فرهنگ و انسان ایرانی ارائه می‌کنند.

◀ **حافظ و شیراز**
شیراز در هویت ادبی حافظ جایگاهی ویژه دارد. بسیاری از تصاویر شعر او از باغ، گل، شراب، نسیم و زیبایی طبیعت با فضای فرهنگی و طبیعی شیراز پیوند خورده‌اند. حافظ نه تنها شاعر شیراز، بلکه یکی از مهم‌ترین نمادهای فرهنگی این شهر است. آرامگاه او نیز در طول زمان به یکی از مهم‌ترین مکان‌های فرهنگی ایران تبدیل شده است. پیوند حافظ با شیراز نشان می‌دهد که هویت ایرانی تنها یک مفهوم انتزاعی و سراسری نیست، بلکه از هویت‌های محلی و منطقه‌ای نیز شکل می‌گیرد. شیراز در شعر حافظ به یک فضای فرهنگی تبدیل شده است؛ فضایی که بعدها در حافظه جمعی ایرانیان نیز جایگاه ویژه‌ای یافته است.

◀ **حافظ و دین**
حافظ همان‌طور که از نامش پیداست شاعری آشنا با سنت اسلامی است. او با قرآن و فرهنگ اسلامی آشنایی رُف داشت و در شعر خود از آیات، مفاهیم قرآنی و اصطلاحات عرفانی استفاده کرده است. در عین حال، او از دین‌فروشی و استفاده ابزاری از دین در دوران خود انتقاد می‌کند. بنابراین، میان ایمان و دینداری از یک سو و ریاکاری و ظاهرسازی از سوی دیگر تمایزی می‌گذارد. این ویژگی یکی از پیچیدگی‌های مهم شعر حافظ است؛ او هم از میراث اسلامی بهره می‌گیرد و هم نسبت به برخی رفتارهای مدعیان دین انتقاد دارد. همین ترکیب فرهنگ ایرانی و اسلامی یکی از ویژگی‌های برجسته ادبیات فارسی است و به پایه‌های ستون هویت ایرانی بدل شده است.

◀ **حافظ و هویت در دوران معاصر**
باید توجه داشت که حافظ در قرن هشتم هجری زندگی می‌کرد و مفهوم «ملت» و «هویت ملی» در آن دوره با مفهوم امروزی تفاوت داشت. بنابراین، نمی‌توان به سادگی حافظ را با معیارهای سیاسی و ملی معاصر تعریف کرد. با این حال، در دوران جدید، حافظ به یکی از نمادهای مهم فرهنگ ایرانی تبدیل شده است. دیوان او در بسیاری از خانه‌های ایرانی حضور دارد و اشعارش در مراسم و مناسبت‌های مختلف خوانده می‌شود. حافظ همچنین برای نسل‌های مختلف ایرانی به نوعی زبان مشترک فرهنگی تبدیل شده است. حتی افرادی که مطالعات تخصصی ادبی ندارند، بسیاری از آیات او را می‌شناسند و با حفظ هستند و در موقعیت‌های مختلف از آنها استفاده می‌کنند. از این نظر، نقش حافظ در هویت ایرانی معاصر بیشتر از آنکه به یک مفهوم سیاسی مربوط باشد، به حافظه فرهنگی و ادبی جامعه ایرانی ارتباط دارد.

◀ **حافظ؛ میراث ادبی جهان**
حافظ اگرچه از مهم‌ترین شاعران فرهنگ فارسی و ایران است، اما محدود به مرزهای فرهنگی ایران نمانده است. شعر او در زبان‌های مختلف ترجمه شده و اندیشه‌هایش درباره عشق، آزادی، معنویت و انسان مورد توجه خوانندگان سراسر جهان قرار گرفته است. این جهانی شدن به معنای جدا شدن حافظ از ریشه‌های فرهنگی او نیست. برعکس، یکی از دلایل ماندگاری او قدرت ادبی و فرهنگی زبان و تصاویری است که در یک سنت تاریخی مشخص شکل گرفته‌اند و توانسته‌اند بر مخاطبان خارج از آن سنت اثر بگذارند. اهمیت حافظ در هویت ایرانی تنها به محتوای اشعار او محدود نمی‌شود؛ بلکه استمرار حضور او در زندگی روزمره ایرانیان نیز اهمیت فراوان دارد. دیوان حافظ در طول قرن‌ها زیک کتاب ادبی به بخشی از فرهنگ عمومی و حافظه جمعی ایرانیان تبدیل شده است. البته برای بررسی تأثیر تاریخی باید میان «فرهنگ ایرانی» و «هویت ملی مدرن» تفاوت گذاشت. حافظ در دوره‌ای زندگی می‌کرد که مرزهای سیاسی و مفهوم ملیت با جهان امروز متفاوت بود. از همین رو، مناسبت تراست او را یکی از بزرگ‌ترین نمایندگان فرهنگ و ادبیات فارسی و میراث ایرانی – اسلامی بدانیم؛ شخصیتی که آثارش از مرزهای جغرافیایی و تاریخی فراتر رفته و به بخشی از میراث مشترک بشری تبدیل شده است. بنابراین می‌توان حافظ را هم‌نام فرهنگ ایرانی و هم بخشی از میراث ادبی جهان دانست.

از یک سو باید سرمایه بیشتری برای چاپ اختصاص دهد و از سوی دیگر با بازار مصرف محدودتری روبه‌روست، ممکن است ترجیح دهد به جای چاپ تیراژ بالاتر، تعداد کمتری کتاب تولید کند. کاهش تیراژ اگرچه در کوتاه‌مدت ریسک مالی را کاهش می‌دهد، اما هزینه تولید هر نسخه را افزایش می‌دهد؛ چراکه بخشی از هزینه‌های ثابت چاپ روی تعداد کمتری نسخه تقسیم می‌شود. به این ترتیب، یک چرخه شکل می‌گیرد: افزایش هزینه مواد اولیه، کاهش تیراژ، افزایش هزینه سرانه تولید و در نهایت افزایش قیمت کتاب. افزایش قیمت پشت جلد، راهکار طبیعی ناشر برای جبران افزایش هزینه‌هاست؛ اما این راهکار نیز محدودیت‌های خود را دارد. بازار کتاب با قدرت خرید مخاطب ارتباط مستقیم دارد و افزایش قیمت می‌تواند بخشی از مخاطبان را از خرید کتاب منصرف کند.

به مناسبت روز بزرگداشت حافظ؛

حافظ و هویت ایرانی

علی بلاغی اینالو

عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان

و تمدن است. حافظ از این میراث اسطوره‌ای استفاده می‌کند و آن را با مفاهیمی مانند قدرت، زوال، بخت و حقیقت درونی پیوند می‌دهد. در پژوهش‌های مربوط به اسطوره‌های ایرانی در دیوان حافظ نیز بر اهمیت جمشید و جام در ساختار معنایی شعر او تأکید شده است. این امر نشان می‌دهد که حافظ با وجود تعلق به فرهنگ اسلامی قرن هشتم، ارتباط خود را با حافظه اسطوره‌ای ایران قطع نکرده است.

◀ **حافظ و میراث فرهنگی ایران**
فرهنگ ایرانی پیش از دوره اسلامی دارای مجموعه‌ای غنی از اسطوره‌ها، آیین‌ها و نمادهای فرهنگی بود. پس از اسلام نیز این میراث در کنار فرهنگ اسلامی به حیات خود ادامه داد و در ادبیات فارسی بازتاب یافت. حافظ نیز در شعر خود از عناصر گوناگون این میراث بهره می‌گیرد. اشاره به جمشید، کیخسرو، سیاوش و دیگر شخصیت‌ها و مفاهیم اسطوره‌ای، نشان می‌دهد که حافظ با سنت فرهنگی ایران آشنا بوده است. برای نمونه، جمشید در شعر حافظ تنها یک شخصیت اسطوره‌ای نیست، بلکه می‌تواند نمادی از شکوه، قدرت و در عین حال ناپایداری دنیا باشد. استفاده حافظ از چنین شخصیت‌هایی نشان می‌دهد که میراث اسطوره‌ای ایران در شعر او با مفاهیم عرفانی و اخلاقی نیز درهم آمیخته است.

◀ **همچو جم جره‌ه مکاش که ز سر دو جهان**
پرتو جام جمیع بین دهدت آگاهی
این شیوه استفاده از عناصر اسطوره‌ای سبب شده است که شعر حافظ بتواند میان گذشته تاریخی و فرهنگی ایران و جهان فکری دوران اسلامی ارتباط برقرار کند.

◀ **حافظ و حافظه جمعی ایرانیان**
شاید یکی از مهم‌ترین دلایل اهمیت حافظ در هویت ایرانی، حضور گسترده او در حافظه جمعی باشد. دیوان حافظ در فرهنگ ایرانی صرفاً یک اثر ادبی نیست. بسیاری از خانواده‌ها در مناسبت‌های مختلف به آن مراجعه می‌کنند و فال حافظ یکی از سنت‌های فرهنگی شناخته‌شده ایرانی است. شب یلدا یکی از مهم‌ترین موقعیت‌هایی است که در آن دیوان حافظ خوانده می‌شود. این استمرار نشان می‌دهد که حافظ از یک شاعر تاریخی به عنصری زنده در فرهنگ عمومی تبدیل شده است. در واقع، حافظ در زندگی روزمره ایرانیان حضور دارد؛ در گفت‌وگوها، مراسم، نام‌گذاری‌ها، نوشته‌ها، موسیقی و هنر را متأثر کرده است.

◀ **حافظ و آیین‌های ایرانی**
نوروز یکی از مهم‌ترین نمادهای فرهنگ ایرانی است و در ادبیات فارسی نیز جایگاه ویژه‌ای دارد. حافظ در شعر خود از بهار، گل، باغ، می و شادی بهره فراوان می‌گیرد. هرچند بسیاری از این عناصر معنای نمادین و عرفانی نیز دارند، اما پیوند آنها با فرهنگ ایرانی قابل توجه است. بهار در شعر حافظ هم نشانه تازگی و رایش طبیعت است و هم می‌تواند نمادی از تحول روح انسان باشد. گلستان، باغ، سرو و نسیم نیز علاوه بر معنای ادبی، بخشی از تصویر سنتی ایرانی از طبیعت و زیبایی‌اش شکل می‌دهند.

◀ **د کوی یار می‌اید نسیم باد نوروزی**
از این بادار مدد خواهی چراغ دل برافروزی
به این ترتیب، طبیعت در شعر حافظ فقط یک موضوع شاعرانه نیست؛ بلکه بخشی از جهان فرهنگی ایرانی است که با مفاهیم عشق، زندگی، شادی و گذر زمان پیوند می‌یابد.

◀ **رندی و هویت فرهنگی حافظ**
یکی از مهم‌ترین مفاهیم در شعر حافظ، مفهوم «رند» و «رندی» است. رند در شعر حافظ شخصیتی است که در برابر ظاهرسازی و ریا قرار می‌گیرد. او ممکن است در ظاهر با هنجارهای رسمی متفاوت باشد، اما در جست‌وجوی حقیقت و صداقت است. حافظ بارها به کسانی انتقاد می‌کند که ظاهر دینداری دارند اما در رفتار خود گرفتار ریا و فریب هستند. در برابر آنان، رند حافظ نماد انسانی آزاداندیش و حقیقت‌جوست. این ویژگی شعر حافظ را به بخشی مهم از فرهنگ انتقادی ایرانی تبدیل کرده است. در طول تاریخ، ایرانیان از ادبیات برای بیان اعتراض به بی‌عدالتی، ریاکاری و سوءاستفاده از قدرت استفاده کرده‌اند و شعر حافظ یکی از برجسته‌ترین نمونه‌های این سنت است.

حافظ شیرازی یکی از برجسته‌ترین شاعران زبان فارسی و از مهم‌ترین چهره‌های فرهنگی ایران است. دیوان او در طول قرن‌ها نه تنها جایگاهی ممتاز در ادبیات فارسی یافته، بلکه در شکل‌گیری و بازنمایی هویت فرهنگی ایرانیان نیز تأثیر رُفی دارد. شعر حافظ آمیزه‌ای از عشق، عرفان، خرد، طنز، آزاداندیشی و نقد ریا و ظاهرسازی است. او با بهره‌گیری از میراث ادبی، اسطوره‌ای، دینی و فرهنگی ایرانیان، توانسته تصویری پیچیده و چندلایه از انسان و جامعه ایرانی ارائه دهد. هویت هر ملت حاصل مجموعه‌ای از تجربه‌های تاریخی، فرهنگی، زبانی و اجتماعی است که در طول زمان شکل می‌گیرد. در مورد ایران، ادبیات فارسی یکی از مهم‌ترین عناصر استمرار فرهنگی بوده است. شاعران بزرگی چون فردوسی، سعدی، مولوی و حافظ، هر یک به شیوه‌ای خاص در حفظ و گسترش این میراث نقش داشته‌اند. در میان این شاعران، حافظ جایگاهی ویژه دارد. دیوان حافظ برای ایرانیان تنها مجموعه‌ای از اشعار عاشقانه و عرفانی نیست، بلکه بخشی از زندگی فرهنگی و اجتماعی آنان است. فال گرفتن با دیوان حافظ در شب یلدا و مناسبت‌های دیگر، حضور شعر او در گفت‌وگو‌ی روزمره و استفاده از آیات حافظ در مراسم و نوشته‌های فرهنگی، نمونه‌هایی از حضور گسترده او در حافظه جمعی ایرانیان است. حافظ در قرن هشتم هجری در شیراز زندگی می‌کرد؛ دوره‌ای که ایران از نظر سیاسی با حکومت‌های محلی و تغییرات متعدد روبه‌رو بود. با وجود این، زبان و فرهنگ فارسی همچنان نقش مهمی در حیات فرهنگی منطقه داشت. حافظ در چنین فضایی به یکی از بزرگ‌ترین نمایندگان شعر فارسی تبدیل شد. و ماندگاری حافظ با تداوم بقای فرهنگ ایرانی کره خورد و به تعبیر او:

از آن به دیر مغانم عزیز می‌دارند
که آتشى که نمیرد همیشه در دل ماست

◀ **حافظ و زبان فارسی**
مهم‌ترین عامل در پیوند حافظ با هویت فرهنگی ایرانی، زبان فارسی است. حافظ توانست ظرفیت‌های موسیقایی، معنایی و تصویری زبان فارسی را در غزل به بالاترین سطح برساند. ایجاز، چندمعنایی، تناسب واژگان و استفاده گسترده از نمادهای ویژگی‌های برجسته شعر اوست. حافظ از واژگان و تعبیرهایی استفاده می‌کند که ریشه در فرهنگ و ادبیات فارسی دارند. او همچنین از میراث شاعران پیش از خود، به ویژه سعدی و دیگر غزل‌سرایان، بهره برد و آن را به شیوه‌ای تازه بازنویسی کرد. از این منظر، حافظ تنها یک شاعر بزرگ نیست؛ بلکه یکی از مهم‌ترین حافظان و گسترش‌دهندگان زبان فارسی است. بسیاری از آیات او به صورت ضرب‌المثل یا سخنان مشهور وارد فرهنگ عمومی شده‌اند و همچنان در گفتار و نوشتار فارسی‌زبانان استفاده می‌شوند.

◀ **شکرشکن شوند همه طوایان هند**
زین قند پارسی که به بنگاله می‌رود
زبان یکی از اساسی‌ترین عناصر هویت فرهنگی است. زبان فارسی در طول تاریخ نقش مهمی در انتقال دانش، ادبیات، تاریخ و اندیشه در گستره وسیعی از جهان ایرانی و اسلامی داشته است. حافظ با بهره‌گیری از ظرفیت‌های گسترده زبان فارسی، غزل را به یکی از عالی‌ترین شکل‌های بیان شاعرانه رساند. ایجاز، موسیقی کلام، چندمعنایی، استعاره و ابهام و نماد و پیوند میان زبان عرفانی و زبان روزمره، از ویژگی‌های برجسته شعر اوست. حافظ نه تنها از زبان فارسی استفاده کرد، بلکه به غنای آن نیز افزود. بسیاری از ترکیبات و ابیات او در حافظه عمومی فارسی‌زبانان باقی مانده‌اند. به همین دلیل، می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین وجوه ارتباط حافظ با هویت ایرانی، نقش او در تداوم و تثبیت سنت ادبی زبان فارسی است.

◀ **حافظ و اسطوره‌های ایرانی**
یکی از مهم‌ترین جلوه‌های فرهنگ ایرانی در شعر حافظ، استفاده از اسطوره‌ها و شخصیت‌های ایران باستان است. حافظ از شخصیت‌هایی مانند: جمشید، کیخسرو، سیاوش، رستم، در شعر خود استفاده می‌کند. این شخصیت‌ها صرفاً نام‌هایی تاریخی یا اسطوره‌ای نیستند؛ بلکه حافظ از آنها برای ایجاد معناهای تازه استفاده می‌کند. برای مثال، جمشید در فرهنگ ایرانی نماد پادشاهی، شکوه

بازار مواد اولیه صنعت چاپ و نشر روزهای باثباتی را پشت سر نمی‌گذارد؛ از کاغذ و مقوا گرفته تا مرکب، قیمت‌ها در سطوحی قرار گرفته‌اند که محاسبه هزینه نهایی تولید کتاب را برای ناشران و چاپخانه‌ها دشوار کرده است. خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا)، قیمت مواد اولیه چاپ و نشر در شرایطی افزایش یافته که هر تغییر در هزینه تولید، مستقیماً یا با یک فاصله زمانی کوتاه، خود را در قیمت تمام‌شده کتاب نشان می‌دهد. موضوعی که پیش‌بینی بازار و برنامه‌ریزی برای ناشران را با چالش‌های جدی روبرو کرده است. براساس این گزارش، هر بند کاغذ تحریر ۷۰ گرمی در قطع ۱۰×۷۰ حدود ۱۰۰ میلیون و ۲۰۰ هزار تومان و در قطع ۹۰×۶۰ حدود ۹۰ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان قیمت دارد. کاغذ تحریر ۸۰ گرمی نیز در قطع ۱۰×۷۰ حدود ۱۱۰ میلیون و ۲۰۰ هزار تومان و در قطع ۹۰×۶۰ حدود ۱۰ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان عرضه می‌شود. کاغذ آچار نیز حدود یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان قیمت دارد. در بازار مقوا، هر کیلوگرم مقوای ایندربرد حدود ۵۲۰ هزار تومان و مقوای گلاسه حدود ۵۰۰ هزار تومان قیمت‌گذاری شده است؛ ارقامی که برای ناشران کتاب‌های کودک، نفیس، رنگی و آثاری با جلد یا صفحات ویژه، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. البته افزایش هزینه تولید تنها به کاغذ و مقوا محدود نیست؛ به‌طوری‌که هر کیلوگرم مرکب رنگی گلاسه ایرانی حدود یک میلیون و ۸۵۰ هزار تومان و مرکب مشکی گلاسه حدود یک میلیون و ۴۲۰ هزار تومان قیمت دارد. همچنین مرکب رنگی تحریر حدود یک میلیون و ۵۱۵ هزار تومان و مرکب مشکی تحریر حدود یک میلیون و ۱۸۰ هزار تومان عرضه می‌شود. قیمت مرکب‌های

بازار چاپ و نشر در انتظار ثبات

خارجی نیز بسته به برند و کیفیت از حدود ۲ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان تا ۳ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان متغیر است. در سایر ملزومات نیز چسب سرد ایرانی حدود ۴۲۲ هزار تومان و چسب گرم حدود ۶۲۰ هزار تومان قیمت دارد. الکل ایزوپروپیل نیز با افزایش قیمت همراه بوده و هر کیلوگرم آن به حدود یک میلیون و ۱۰۰ هزار تومان رسیده است. در کنار افزایش قیمت، فعالان چاپ با مشکل تأمین زینک نیز مواجه‌اند. زینک دوبرقی در بازار حدود یک میلیون و ۱۰۰ تا یک میلیون و ۲۵۰ هزار تومان و زینک چهارنورنیم رقی حدود ۲ میلیون و ۷۰۰ هزار تا سه میلیون تومان قیمت دارد. کمبود زینک از این جهت اهمیت دارد که حتی در صورت توان مالی چاپخانه برای خرید مواد اولیه، اختلال در تأمین یکی از نهاده‌های ضروری می‌تواند برنامه تولید و زمان‌بندی سفارش‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. در ظاهر، افزایش قیمت هر یک از این اقلام ممکن است تنها یک افزایش هزینه در فرایند چاپ به نظر برسد، اما وقتی مجموعه این افزایش‌ها کنار هم قرار می‌گیرند، تصویر متفاوتی شکل می‌گیرد. ناشر برای چاپ یک کتاب باید هزینه کاغذ، مقوا، مرکب، زینک، صحافی، چاپ و سایر خدمات را از پیش برآورد کند. اما زمانی که قیمت مواد اولیه در فاصله میان سفارش چاپ تا تولید نهایی تغییر می‌کند، برآورد هزینه واقعی دشواری می‌شود. این وضعیت به خصوص برای ناشرانی که سرمایه محدودی دارند، ریسک بیشتری ایجاد می‌کند. سرمایه بیشتری برای تولید هر عنوان لازم است و در نتیجه، امکان خواب سرمایه نیز افزایش می‌یابد. (همچنین) یکی از پیامدهای طبیعی افزایش هزینه تولید، کاهش تیراژ است؛ ناشر در شرایطی که